

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ
ΝΟΤΙΟΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

ΣΧΟΛΙΑ ΙΕΝΕ

για την

Διαβούλευση της ΡΑΕ για την Αναδιοργάνωση της Εγχώριας Αγοράς Ηλεκτρικής Ενέργειας

Το ΙΕΝΕ χαιρετίζει την πρωτοβουλία της ΡΑΕ για τον δημόσιο διάλογο αναφορικά με τα κρίσιμα θέματα της εγχώριας αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας και την επείγουσα πλέον ανάγκη για την αναδιοργάνωσή της. Αναφορικά με τις βασικές προτεινόμενες δομικές αλλαγές, οι παρατηρήσεις και τα σχόλια του Ινστιτούτου Ενέργειας ΝΑ Ευρώπης, έχουν ως εξής:

A. Χονδρεμπορική Αγορά

1. Το υπάρχον μοντέλο (mandatory pool) δεν μπορεί να αντικατασταθεί όσο διατηρείται η ύπαρξη μόνο μίας καθετοποιημένης επιχείρησης (παραγωγή και πώληση ηλεκτρικής ενέργειας σε πελάτες). Τυχόν πρόωρη αντικατάσταση του μοντέλου αυτού θα καταργήσει τη δυνατότητα των ιδιωτών παραγωγών να πωλούν την ενέργειά τους με αποτέλεσμα την οικονομική τους ασφυξία. Χωρίς ανταγωνισμό μέσω καθετοποιημένων επιχειρήσεων δεν μπορεί να εφαρμοσθεί μοντέλο διμερών συμβολαίων και εθελοντική χονδρεμπορική αγορά, οιασδήποτε μορφής.
2. Σημαντικό επί του παρόντος είναι η άρση των διαπιστωμένων στρεβλώσεων στην αγορά. Στο ζήτημα αυτό η πρόταση της ΡΑΕ είναι άτολμη: δεν περιλαμβάνει μεταρρύθμιση για εφαρμογή πραγματικά οικονομικής χονδρεμπορικής αγοράς, μείωση των τεχνικών ελαχίστων, κατάργηση του μηχανισμού ανάκτησης μεταβλητού κόστους, εφαρμογή εμπορίας ΑΔΙ κλπ.

Το προτεινόμενο μοντέλο NOME είναι χρήσιμο κυρίως για να δοθεί η δυνατότητα σε πελάτες υψηλής τάσης να έχουν πρόσβαση σε ανταγωνιστικού κόστους ενέργεια από τους λιγνίτες. Αυτός ήταν ο σκοπός και στην Γαλλία όπου εφαρμόστηκε και αφορούσε πρόσβαση σε πυρηνική παραγωγή. Το μοντέλο NOME δεν μπορεί από μόνο του να δημιουργήσει καθετοποιημένο ανταγωνισμό λόγω της εφαρμογής ποσοτώσεων για τη κατανομή των δικαιωμάτων ισχύος λιγνιτικής παραγωγής μεταξύ πολλών συμμετεχόντων περιλαμβανομένης ποσόστωσης για τους πελάτες υψηλής τάσης. Το μοντέλο αυτό είναι χρήσιμο γιατί η απελευθέρωση των τιμολογίων υψηλής τάσης δεν απέδωσε λόγω του μονοπωλίου της ΔΕΗ σε

αυτό το τμήμα της αγοράς. Εφαρμοζόμενο στην ελληνική αγορά θα πρέπει να διαθέτει μεγάλη ποικιλία προφίλ ισχύος, οι τιμές να είναι ρυθμιζόμενες (όπως στη Γαλλία) και να επιτρέπουν κάποιο κέρδος στη ΔΕΗ. Τυχόν πώληση των πακέτων πλησίον του μεταβλητού κόστους θα υποχρεώσει τη ΔΕΗ να αυξήσει τις τιμές χαμηλής/μέσης τάσης πράγμα δυσβάστακτο στην παρούσα συγκυρία. Υπάρχουν πολλά ζητήματα λεπτομερειακών ρυθμίσεων σχετικά με τον τρόπο εφαρμογής του μοντέλου NOME από τα οποία θα εξαρτηθεί η επιτυχία και ωφελιμότητά του.

Εναλλακτικό σύστημα θα ήταν η δημιουργία χρηματιστηριακής προθεσμιακής αγοράς ενέργειας στην οποία η ΔΕΗ θα υποχρεούται να πωλεί συγκεκριμένη ισχύ λιγνιτικών σταθμών με τη μορφή options και futures. Μια τέτοια αγορά δεν έχει προταθεί από τη ΡΑΕ. Σημαντικό μέτρο για τους καταναλωτές υψηλής τάσης θα ήταν η άμεση εφαρμογή μέτρου που θα έδινε τη δυνατότητα μακροχρόνιας δέσμευσης ισχύος στις διασυνδέσεις από αυτό-προμηθευόμενους πελάτες εφόσον έχουν μακροχρόνια συμβόλαια ισχύος από εισαγωγές. Μόνο η υπόλοιπη δυναμικότητα των διασυνδέσεων θα μπορεί να δίδεται σε spot δημοπρασίες.

3. Είναι απολύτως αβέβαιες οι εξελίξεις σχετικά με τις συνέπειες της πρόσφατης απόφασης του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου της 20/9 για τη χρήση του λιγνίτη από τη ΔΕΗ (*«Ανταγωνισμός - Κατάχρηση δεσπόζουσας θέσεως - Ελληνικές αγορές προμήθειας λιγνίτη και χονδρικής προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας - Απόφαση διαπιστώνουσα παράβαση του άρθρου 82, παράγραφος 1, ΕΚ, σε συνδυασμό με το άρθρο 82 ΕΚ - Χορήγηση ή διατήρηση σε ισχύ από την Ελληνική Δημοκρατία δικαιωμάτων για την εξόρυξη λιγνίτη υπέρ δημόσιας επιχειρήσεως»*), της εκκρεμούσας μορφής ιδιωτικοποίησης της ΔΕΗ (μικρή ΔΕΗ, στρατηγικός επενδυτής, κλπ.), καθώς και με την αβεβαιότητα σχετικά με την πώληση μονάδων της ΔΕΗ που προβλέπεται στο Μνημόνιο. Θα πρέπει να διευκρινισθούν οι εξελίξεις αυτές προτού προχωρήσει η ΡΑΕ σε οποιαδήποτε ρηξικέλευθη μεταρρύθμιση του μοντέλου της αγοράς. Αν οι εξελίξεις αυτές οδηγούν σε ανάπτυξη καθετοποιημένου ανταγωνισμού τότε η κατάργηση του mandatory pool, και μόνο τότε, θα είναι επιβεβλημένη. Η εφαρμογή του μοντέλου NOME δεν είναι ασύμβατο παρά τις αβεβαιότητες αυτές.
4. Σε ό,τι αφορά τον επανασχεδιασμό του μηχανισμού διασφάλισης ισχύος, η πρόταση της ΡΑΕ υποδηλώνει ότι ο υπάρχων μηχανισμός ΑΔΙ θα «πρέπει να λάβει μόνιμο χαρακτήρα και δομή». Αν υπονοείται μονιμοποίηση της σημερινής μορφής του, αυτό θα ήταν σφάλμα. Είτε θα εφαρμοσθεί μηχανισμός πληρωμής για τις μονάδες που αποδεδειγμένα παρέχουν υπηρεσίες εφεδρείας, είτε θα εφαρμοσθεί ο μηχανισμός αγοράς για τα ΑΔΙ που είχε αρχικά σχεδιασθεί. Στο προτεινόμενο από τη ΡΑΕ πλαίσιο λειτουργίας της αγοράς, το οποίο και έχει απώτερο στόχο την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας, δεν συνάδει ο μόνιμος χαρακτήρας, με διοικητικά οριζόμενες τιμές των ΑΔΙ, τα οποία εξ' άλλου όπως προεβλέπετο από τους αρχικούς κώδικες θα αποτελούσαν αντικείμενο πλειστηριασμών. Άρα, δεν υπάρχει λόγος για αλλεπάλληλες παρατάσεις των μεταβατικών διατάξεων του κώδικα, που έχουν ως αποτέλεσμα τις γνωστές στρεβλώσεις στη λιανική και χονδρεμπορική αγορά.

5. Η πρόταση της ΡΑΕ για την κατάρτιση ενός λεπτομερούς Κώδικα Διαχείρισης Υδροηλεκτρικών Σταθμών και Υδάτινων Πόρων, είναι λίαν ευπρόσδεκτη, αν και θα έπρεπε να είχε καταρτισθεί εδώ και χρόνια. Η μεθοδολογία θα πρέπει να λαμβάνει υπ' όψη ότι η αποτίμηση της υδροηλεκτρικής ενέργειας θα πρέπει να βασίζεται στις εναλλακτικές επιλογές που θα μπορούσε να έχει ο διαχειριστής για να αντιμετωπίσει την ανάγκη εφεδρειών. Όπως λ.χ. μονάδες φυσικού αερίου ανοικτού κύκλου ή ευέλικτες μονάδες συνδυασμένου κύκλου.
6. Η πρόταση της ΡΑΕ για τη δημιουργία μέσα στο 2012 Φορέα Κάλυψης και Φορέα Εκκαθάρισης για το σύνολο των οικονομικών συναλλαγών της αγοράς, είναι εκ των ουκ άνευ. Η οργάνωση του φορέα αυτού είναι *must* για τη σωστή και διαφανή λειτουργία της αγοράς σε όλα τα επίπεδα. Πρέπει να συμμετέχουν υποχρεωτικά όλοι οι παίκτες (πλην των ΑΠΕ), δηλαδή παραγωγοί, έμποροι, προμηθευτές, ανεξαρτήτως μεγέθους και μεριδίων που κατέχουν στην αγορά και με υποχρέωση κάλυψης των θέσεων τους στην αγορά είτε με εγγυητικές επιστολές, είτε με καταθέσεις σε αλληλόχρεους λογαριασμούς.

Μελλοντικά και εφόσον διαμορφωθούν οι προϋποθέσεις καθετοποιημένου ανταγωνισμού η αγορά θα μπορούσε να τείνει προς ένα μοντέλο που θα περιλαμβάνει:

- (i) Χρηματιστήριο Ενέργειας (Power Exchange) για συμβόλαια μελλοντικής εκπλήρωσης (futures) και συναλλαγές δικαιωμάτων προαίρεσης (options) το οποίο να διαχειρισθεί την πρόσβαση τρίτων στη λιγνιτική παραγωγή της ΔΕΗ, η οποία μπορεί να διευκολύνεται μέσω τυποποιημένων ηλεκτρονικών συναλλαγών. Το Χρηματιστήριο αυτό μπορεί να χρησιμοποιεί software, κατάλληλα για Χρηματιστήρια Ενέργειας, με το ΧΑΑ να αποτελεί τη βάση για την ανάπτυξη του παρέχοντας τις υπηρεσίες που διαθέτει για credit lines, ή και ερχόμενο σε συνεργασία με κάποιο υφιστάμενο ΡΧ για δημιουργία θυγατρικής στην Αθήνα.
- (ii) Αλλαγή του μοντέλου αγοράς με ενσωμάτωση Εθελοντικής Αγοράς Διμερών Συμβάσεων με αυτο-Κατανομή (Self - Despatch), με τον TSO να λειτουργεί την ωριαία Αγορά Εξισορρόπησης Ενέργειας (Balancing Markets) σε πραγματικό χρόνο, τον Διαχωρισμό Αγορών Ενέργειας & Επικουρικών Υπηρεσιών, ενώ η Αγορά Επικουρικών Υπηρεσιών & Εξισορρόπησης θα αναδείξουν την πραγματική αξία των ΥΗΣ ιδίως των αντλητικών.
- (iii) Τον πλήρη ιδιοκτησιακό διαχωρισμό του TSO από καθετοποιημένες εμπορικές επιχειρήσεις που θα διαχειρίζεται Ωριαία Ενδο-ημερήσια Αγορά (Intra-Day Market) με Περίοδο Εκκαθάρισης (Programme Time Unit or Settlement Period) ενός τετάρτου/15 λεπτών.
- (iv) Το μοντέλο αυτό αγοράς γνωστό και ως **Net Pool**, είναι συμβατό με τις περισσότερες Ευρωπαϊκές Αγορές και επιτυγχάνει ευκολότερα τη

σύγκλιση με το Target Model το οποίο εφαρμοζόμενο στην Ελλάδα πρέπει να διασφαλίζει την απρόσκοπτη εκτέλεση μακροχρόνιων διμερών συμβάσεων που αφορούν σε περισσότερες από μία χώρες.

B. Ηλεκτροπαραγωγή από ΑΠΕ και Είσοδος στην Ανταγωνιστική Αγορά

Με τα διογκούμενα προβλήματα που έχουν εμφανισθεί στην αγορά των ΑΠΕ των υψηλών feed-in tariffs και αδόκιμων και ακριβών τεχνολογιών, την αδυναμία έγκυρης πληρωμής από τον ΛΑΓΗΕ και τη δημιουργία εμπορίας αδειών, η ριζική αναθεώρηση των οικονομικών κινήτρων και των μηχανισμών στήριξης, αποτελεί άμεση προτεραιότητα. Η κατάσταση επιδεινώνεται όλο και περισσότερο με την αδράνεια που παρατηρείται το τελευταίο διάστημα με δυσμενείς συνέπειες στην εξέλιξη του ηλεκτρικού τομέα, στην οικονομία και στους καταναλωτές.

Ως εκ τούτου απαιτείται άμεσα ριζική βελτίωση του θεσμικού πλαισίου και επανασχεδιασμός των υποστηρικτικών μηχανισμών με στόχο να οδηγήσουν τις ΑΠΕ σύντομα στην ανταγωνιστική αγορά, χρησιμοποιώντας την καλύτερη πρακτική στην ΕΕ και στις ΗΠΑ. Ήδη τεχνολογίες των ΑΠΕ για τις Ελληνικές συνθήκες είναι στο κατώφλι της ανταγωνιστικής αγοράς και η ΡΑΕ πρέπει να προετοιμάσει το ρυθμιστικό πλαίσιο και να χαράξει τα αναγκαία βήματα για την είσοδο των ΑΠΕ στην ανταγωνιστική αγορά.

Υπάρχουν αξιόπιστα και δοκιμασμένα εργαλεία για την αγορά ώστε οι ΑΠΕ να παίξουν τον κρίσιμο ρόλο τους σε μακροπρόθεσμη βάση συμβάλλοντας σε έναν ανταγωνιστικό ηλεκτρικό τομέα αντί της μεγάλης επιβάρυνσης που σήμερα προκαλούν στους καταναλωτές και την οικονομία. Είναι μεγάλη ανάγκη να δημιουργηθεί μια σταθερή αγορά με διαφάνεια και προοπτικές στην ανάπτυξη των ΑΠΕ για την προσέλκυση των επενδυτών αντί της αβεβαιότητας που επικρατεί σήμερα. Απώτερος στόχος θα πρέπει να είναι η συμμετοχή των ΑΠΕ με ισότιμους όρους στην καθημερινή αγορά.

Γ. Λιανική Αγορά

Η απελευθέρωση των ρυθμιζόμενων μέχρι σήμερα τιμολογίων της ΔΕΗ έτσι ώστε να αντανακλούν το πραγματικό κόστος αποτελεί άμεση προτεραιότητα και προϋπόθεση για τη λειτουργία μίας ανταγωνιστικής λιανικής αγοράς. Στο πλαίσιο αυτό, θα πρέπει να υπάρξει ένας εξορθολογισμός των παντός είδους επιπλέον χρεώσεων, πέραν της παραγωγής, όπως τις ΥΚΩ, χρεώσεις μεταφοράς, χρεώσεις διανομής κλπ.

Αναφορικά με τα ΑΔΙ προτείνεται η κατάργηση των μεταβατικών μηχανισμών, με τα ΑΔΙ να αποτελούν μέρος του ανταγωνιστικού σκέλους, έτσι ώστε όσοι μετέχουν στην λιανική αγορά θα πρέπει να θεωρείται ότι στις προσφερόμενες τιμές έχουν συμπεριλάβει τα ΑΔΙ και άρα κατ' ουδένα τρόπο θα πρέπει να εμφανίζουν ξεχωριστές χρεώσεις για αυτά. Σε συνέχεια των θέσεων που

διατυπώθηκαν στο Α.6, οι λιανέμποροι θα πρέπει να συμμετέχουν στο Χρηματιστήριο Ενέργειας με κάλυψη θέσεών τους σε καθημερινή βάση.

Τέλος, μία γενική παρατήρηση είναι ότι στις προτάσεις της ΡΑΕ δεν γίνεται σοβαρή μνεία για τα ισχυρά αντικίνητρα που υπάρχουν και τα οποία εμποδίζουν σήμερα μεγάλους καταναλωτές, ιδιαίτερα βιομηχανικούς (που λειτουργούν στην υψηλή τάση), να έχουν την επιλογή εναλλακτικού προμηθευτή. Στο νέο πλαίσιο της αγοράς που προτείνεται, θα πρέπει να υπάρξει σαφής πρόβλεψη για άρση των αντικινήτρων τα οποία μεταξύ άλλων περιλαμβάνουν υπέρογκες, μη ανταγωνιστικές χρεώσεις του συστήματος (όπως τα ΥΚΩ, ΑΔΙ, χρεώσεις μεταφοράς και Cost Recovery), έτσι που να καθιστούν των αγορά από εναλλακτικούς προμηθευτές (πέρα της ΔΕΗ) απαγορευτικές.